

# חינוך בפרשה – שופטים

## ודרשת וחקרת היטב!

יום תחילת לשנת הלימודים. המלמד מכריז באוזני תלמידיו 'החדשים' את כללי והנהגות כיתתו: "ילדים! לאורך השנה, מדי יום ישי יעלה תלמיד לדרוש וימסור בכיתה 'דבר תורה' בפרשת השבוע". הילדים מהנהנים בבגרות וחשיבות. "השבוע נתחיל - ממך!" כשמצביע על ילד בטור הראשון (המלמד טרם מכיר את שמותיהם...) "בְּקֶשׁ מאביך החשוב להכין אֶתְךָ 'ווארט' קולע ומעניין!". הילד שנבחר, במקום לחייך בכבוד וגדולה, משפיל עיניו ומחריש. שקט שורר בכיתה. המלמד אינו מבין על מה ולמה. הוא מנסה להרגיע "אל תחשוש, אבא יכין אֶתְךָ, ואני אעזור לך בהקראה". התלמיד מסמיק ועיני חבריו מרצדות בלחץ. המלמד לא יודע שֶׁבְּחֶר בתלמיד שהתייתם מאביו...

מלמד נכבד זה יש 'שיטה', בה דבק ועליה מצהיר ב'מקצוענות יתר': "אינני רוצה שום מידע על תלמידי החדשים. אתן לכל אחד צ'אנס להוכיח את עצמו. אצלי כל אחד פותח דף חלק". 'שיטה' זו [ולפעמים הרגשית כי מאחורי ה'שיטה' מסתתרת עצלות...] הביאה מלמד נכבד זה לעלות על מוקש, ולפתוח את השנה ברגל פצועה.

מחנך הוא בתפקיד 'שֹׁפֵטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ' שמקיימים 'וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפָּט צֶדֶק'. משפט צדק בא מתוך חתירה לאמת, הכרת העובדות והמציאות. כתבתי כאן לאחרונה שעל מחנך לדעת, לפני פתיחת השנה, דברים עובדתיים על תלמידיו, ומאידך - לא ללכת שולל אחרי השערות ודמיונות. יָדַע מראש את העובדות: יתמות וגירושין, מי בן-יחיד, בכור, ובן זקונים. ומה לא? לא דעות קדומות והשערות בלתי מוצקות אודותם.

"לאורך השנה הוא זלזל בשיעורי משנה". זו השערה. אולי השיעורים היו משעממים לעייפה... או שההנהלה משדרת זלזול בלימודי אחה"צ... "הוא מאחר כרוני" ושמא אימו אינה בקו הבריאות? אולי למד מרבו המלמד שאפשר לאחר... "הוא זקוק לריטלין והוריו מסרבים לתת" ואולי הוא מהילדים שהתרופה פוגעת להם בקצב-הלב ואסור לו לִיטֹלָה? "הוא נורא כבד ועצלן!" - ואולי הוא סובל ממחסור בברזל? כן יש לדעת עובדות. הילד שחוזה טראומה, אבל או תאונה, התלמיד האלרגי וסוכרתי. אין לשמוע על הילד המרדן (בינינו, המרדנות ניזונה גם מחולשת המלמד הקודם...) המלמד יימנע מקבלת 'דעות' שאינן ניתנות למדידה, כמו 'עצלן' 'חצוף' או 'חולמני'. מה שמעוגן בדו"ח מקצועי הוא עובדה, ואף זה ניתן לשיפור בס"ד ע"י 'פנים מאירות'...

ידועה שיטת הרמב"ם (פ"ט מהל' טומאת מת ה"ב) שב'ספק דאורייתא' מהתורה יש להקל, ואילו רבנן קבעו שיש להחמיר (ובזה נחלק על סיעת ראשונים). הקשו האחרונים, הרי בפרשתנו נלמד על איסור כריתת עצי פרי בשעת מלחמה, ובמפורש נאמר רק עֵץ אֲשֶׁר תִּדְעַ כִּי לֹא עֵץ מֵאֲכָל הוּא אֶתוֹ תִּשְׁחִית וְכָרְתָּ. כשתדע בוודאות שאינו עץ מאכל - מותר לכרות, הרי ש'ספק עץ מאכל' התורה אוסרת. מוכח 'שספק דאורייתא לחומרא מן התורה!' ביאר רבינו ה'אמרי אמת' כי עפ"י הזוה"ק מדובר גם ב'כריתת נפשות' ולא רק בהשחתת עצים. כשעוסקים ב'דיני נפש' ואין לכרות אדם על ספק! לא פוסלים תלמיד על בסיס שמועה ספקנית 'בשנה שעברה...', 'אֶחָיו הקודמים...', 'סיפרו לי עליו...'. תחמיר! תוכיח שהשנה יצליח! הרי הצלחתו היא ממך, תוכיח שאתה מצליח!

חשוב לדעת מראש מי ילד 'חדש' בכיתה, כדי לעודדו ולחזקו. מיהו הנוטל תרופה (שהצלחתה תלויה גם בך, המחנך היציב, המכיל והמבין). מי הילד שמצליח רק במבחן בע"פ, כי מתקשה בכתיבה, וניתן לשמור על נפשו הבריאה בהתמסרות אישית. הִיָּה מגן ומושיע לילד ש"אף מלמד לא הסתדר אתו"! תאפשר באמת לפתוח דף חדש!

כולנו זוכרים לטובה, שנים רבות, את המחנך שהעמיד אותנו על הרגלים. הפעם זה אתה! הושט יד לכושל, אוזן למתוסכל, עזור לו להוכיח לעצמו הצלחות. צֶדֶק צֶדֶק תִּדְרֹךְ - הוי דן את כל האדם לכף זכות. אל תיתן למראה החיצוני או שמועות ורכילויות להשחית ולהכרית. זכור את דברי רבינו ה'קדושת לוי' שדורש בראש פרשתנו: כפי שאתה שופט ודן הזולת, כך ישפטו וידונו אותך 'למעלה' בימי הדין הקרבים ובאים...

מלמד יקר! יש בך כוח לשנות עולם של ילד. כל שנת לימודים היא ההזדמנות חדשה לכתוב יחד אתו סיפור של הצלחה, אמונה וצמיחה.

כתיבה וחימה טובה!

יחיאל מיכל מונדרוביץ'

להזמנות הרצאות : [123ymm@gmail.com](mailto:123ymm@gmail.com)